

De voorspoedige geboorte van 'De Boschboom'

Kring voor geschiedenis en heemkunde

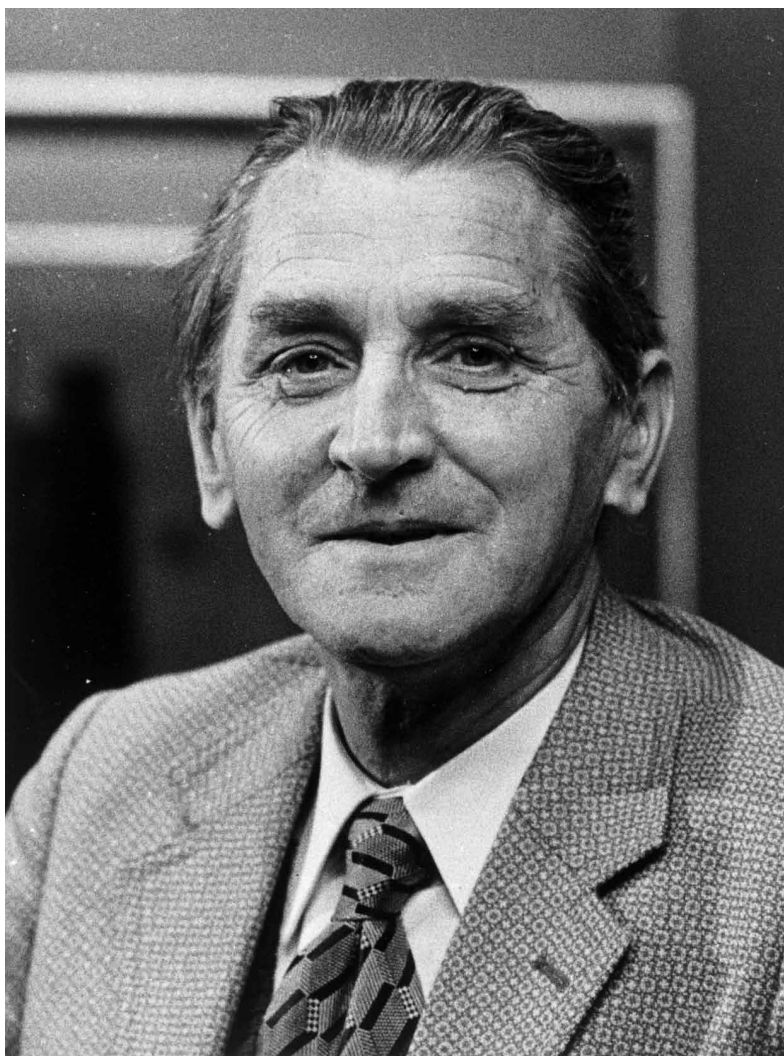
Theo Wouters*

In dit artikel worden feiten en herinneringen opgehaald rond de oprichting in 1968 en het eerste levensjaar van de 'Kring voor geschiedenis en heemkunde De Boschboom'. De Bossche 'heemkundekring' kende een late geboorte maar een voorspoedige babyfase.

Aan succesvol verlopende initiatieven en ontwikkelingen liggen vaak meer oorzaken ten grondslag dan sommige interpretaties doen veronderstellen. Dat geldt ook voor de oprichting van *De Boschboom*. Het is beslist niet alleen de binnenstadsproblematiek die bepalend is geweest. Als jong afgestudeerde aan de Universiteit van Tilburg, net gepromoveerd op een Bosch onderwerp en sinds kort woonachtig in Brabants hoofdstad, stond ik op 3 september 1968 samen met achttien andere Bosschenaren aan de wieg van *De Boschboom*. Terugblikkend ben ik van mening dat een gelukkige samenloop van verschillende factoren en omstandigheden de geboorte van de zevenentwintigste Brabantse heemkundekring tot stand heeft gebracht en de eerste stappen van de boreling gunstig heeft begeleid.

Heemkundebelangstelling

Heemkundekring De Boschboom 1968 staat er op mijn oudste dossier van het maatschappelijk initiatief dat zich sindsdien veertig jaar lang in de Hertogstad heeft gemanifesteerd en zich inmiddels heeft ontwikkeld tot de *Cultuurhistorische vereniging De Boschboom*. De wijziging in de naamsaanduiding van 'Kring voor geschiedenis en heemkunde' aan het begin in die van 'Cultuurhistorische vereniging' is in de ontwikkeling van de 'heemkunde' een logische en begrijpelijke, maar we richten onze aandacht hier alleen op het begin.

Louis Aarts, een van de initiatiefnemers tot oprichting van *De Boschboom*. Hij zette zich ook sterk in voor de *Boschboombladeren*.
(Foto: Stadsarchief, Felix Janssens)

Waarom pas in 1968? Had de stad 's-Hertogenbosch toen nog geen Heemkundekring? Het antwoord luidt simpelweg nee. In tegenstelling tot zesentwin-

tig andere Brabantse gemeenten, waaronder Boxtel en Gemert (1941), Hilvarenbeek (1945), Eindhoven, Etten-Leur, Oisterwijk, Eersel en Nieuwkuijk (1947). In datzelfde jaar 1947 zag als overkoepelende organisatie de Stichting Brabants Heem het licht.

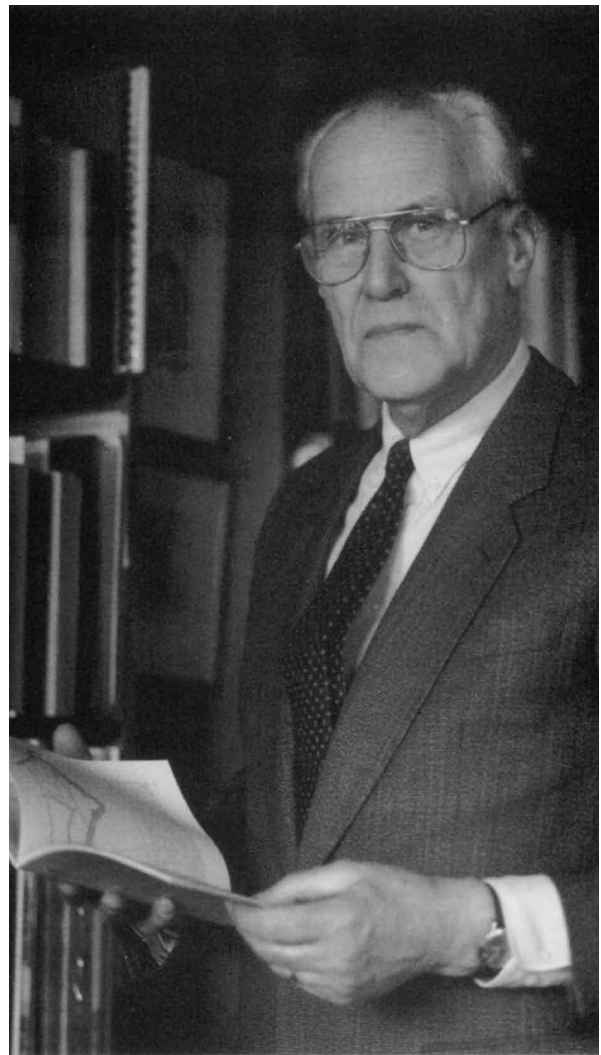
In Brabants hoofdstad waren drie eerdere pogingen om te komen tot een heemkundekring mislukt.

In 1941 ondernam stadsarchivaris Henri Ebeling hiertoe een poging. In hetzelfde jaar werd in Boxtel door Piet Dorenbosch de eerste heemkundekring in Brabant opgericht. Of er tussen beide initiatieven verband bestaat, is mij niet bekend. Jaren later deed Tijs Dorenbosch, veelzijdig kunstenaar en stadsverslaggever bij de Bossche krant, een oproep om tot oprichting van een Bossche kring te komen en in 1967 probeerde Kees Spierings, onderwijzer/schrijver/regisseur het nog een keer. Ook nu weer vergeefs! Tot 3 september 1968.

Louis Pirenne geeft een mogelijke verklaring voor het mislukken van de drie eerdere pogingen. In het Brabants Dagblad van 23 januari 1969 schrijft hij naar aanleiding van het jongste initiatief van 1968: 'Wellicht heeft men nu méér tijd om zich te bezinnen op het verleden nadat men lang geconfronteerd is geweest met wederopbouwproblemen en politieke ontwikkelingen.' De stad was na de oorlog onder de bezielende leiding van burgemeester Hendrik Loeff sterk gericht op wederopbouw en het scheppen van een gunstig industrieel klimaat. Stadsbestuur en stedelijke ondernemers vestigden hun aandacht op de toekomst en daarin paste volgens hen niet het nostalgisch terugblikken op wat was. Het mag als bekend worden verondersteld dat de bestuurlijke belangstelling van Loeff voor de Hertogstad anders gericht was dan die van zijn (vooroorlogse) voorganger burgemeester Frans van Lanschot. Deze bestuurdde de stad een kwarteeuw, maar de omslag maken van handelsstad naar industrieel centrum lukte hem in het interbellum niet. Van Lanschot was bovendien erg gecharmeerd van de historische binnenstad. In zijn vrije tijd was hij stadsgids en bestuurslid van de Bond Heemschut en in die hoedanigheid publiceerde hij in 1942 in de Heemschut-serie het fraaie geïllustreerde werkje over *De historische schoonheid van 's-Hertogenbosch*. Kortom, een 'Boschboomer-avant-la-lettre'.

In dezelfde sfeer van stadspromotie maar al duidelijk geënt op de zich wijzigende situatie publiceerden in 1953 de letterkundige Thijs van de Griendt, de stadsarchitect Piet van Kessel en de historicus Louis Pirenne het boekje *Een stad verandert*, waaraan zij overigens toevoegden: 'Maar iets blijft er leven van weleer'. In die veranderende stad grepen andere minnaars van Den Bosch sentimentvol

terug op het verleden. Carel Teulings beschreef in *Jeugd in een oude stad* (1951) – opnieuw – zijn herinneringen aan toestanden, kinderspelen en volksgebruiken in 's-Hertogenbosch rond de tijd van 1875, verlucht met tekeningen van Herman Moerkerk. En Kees Spierings publiceerde zijn jeugdherinneringen aan de hand van oude ansichtkaarten in de succesvolle serie *Wij waren nog een stadje* in het Bisdomblad (1964-1966), later gebundeld in een

Portret van Jos A.J. van der Vaart, vele jaren drijvende kracht achter *De Boschboom*. (Foto: Stadsarchief)

boekuitgave (1966-1967). De publicaties met ietwat nostalgisch terugkijken van Teulings en Spierings vonden bij het Bossche publiek gretig aftrek.

Geschiedkundige belangstelling

Zoals het een voornamelijk en belangrijke oude historische stad betaamt, was er in het naoorlogse Den Bosch naast vrij beperkte heemkundige belangstelling wel sprake van behoorlijk veel wetenschappelijke belangstelling op geschiedkundig terrein. Deze was evenwel voornamelijk gebaseerd op individuele, persoonlijke belangstelling van onderzoekers en schrijvers. In de lijn van de traditie richtten zij hun studie en onderzoekswerk voornamelijk op het verre verleden en gaven hun publicaties meestal vorm in een dissertatie. Voorbeelden hiervan zijn: H. van den Eerenbeemt, *'s-Hertogenbosch in de Bataafse en Franse Tijd 1794-1814* (1955); C. Gudde, *Vier eeuwen geschiedenis van het Garnizoen 's-Hertogenbosch* (1958); L. Pirenne, *'s-Hertogenbosch tussen Atrecht en Utrecht 1576-1579* (1959); J. Coopmans, *De rechtstoestand van de Godshuizen te 's-Hertogenbosch vóór 1629* (1964). Een uitzondering op die individuele beoefening en aanpak van de geschiedkundige ontwikkeling van 's-Hertogenbosch en wellicht ook een doorbraak in de richting van meer eigentijdse geschiedenis vormde het initiatief van de Tilburgse hoogleraar

De Boschboom streeft een respectvolle omgang met het verleden na. In de jaren zestig was dit bepaald geen gemeengoed. Afgebeeld is 'De Moriaan' zoals het oude huis er in 1962 bijstond. De restauratie is gaande. Tevoren had de gemeenteraad besloten het pand te slopen, maar mede vanwege de nationale betekenis ('oudste bakstenen huis van Nederland') kon het tij gekeerd worden. (Foto: Stadsarchief)

Van den Eerenbeemt en de Bossche gemeentearchivaris Pirenne om samen met enkele studenten van de toenmalige Katholieke Economische Hogeschool historische aandacht te besteden aan 'aspecten van het economisch en sociaal leven na 1850'. De bundel *'s-Hertogenbosch op de drempel van een nieuwe tijd* werd op 27 september 1960 aan burgemeester Loeff bij gelegenheid van diens afscheid aangeboden. Met deze bundel was voor het eerst sprake van een gemeenschappelijke interesse en aanpak van een groep van burgers op het vrijwel nog niet ontgonnen terrein van het recente Bossche verleden.

Bezorgdheid binnenstadproblematiek

De hoge moeilijkheidsgraad van de Bossche binnenstadproblematiek stelde het naoorlogse gemeentebestuur voor grote problemen. Jos van der Vaart, architect van professie en gedurende een kwart-eeuw voorzitter van *De Boschboom*, beschrijft in Boschboombladeren 42 van maart 1994 uitvoerig de binnenstadplanningspolitiek in de periode 1943-1968. Het was niet de uitbreiding van de stad in nieuwe wijken die in de jaren vijftig en zestig de publieke aandacht trok, maar het maken van een goede overgang tussen de oude (binnen)stad en de nieuwe stadswijken. Het gemeentebestuur koos in zijn achtereenvolgende plannen (Wederopbouwplan 1946, Structuurplan 1958, Structuurplan 1964) vóór het wegsaneren van een groot aantal monumenten, vóór het aanleggen van een verkeersring door de binnenstad, vóór het dempen van de Binnendieze, vóór het bouwen van een hoge Provincietoren binnen de wallen en zo verder. Over de plannen en de richting waarin deze tenderden – namelijk ernstige aantas-

Detail van de kaart bij het 'Structuurplan 1964' dat Den Bosch diende op te stuwen in de vaart der volkeren en waarvoor cultuuroord moest wijken. Brede doorgaande wegen door de binnenstad gaven het autoverkeer ruim baan. (Uit: Verhees en Vos, 'Historische Atlas van 's-Hertogenbosch', 2005, p. 62)

ting van de historische binnenstad – werd weinig openlijk gediscussieerd. Dit alles zette kwaad bloed onder de burgers. In het begin alleen bij enkelen, waaronder met name de advocaat Hein Bergé en de architect Jan van der Eerden, die in 1962 onder de naam 'Comité Behoud Binnenstad 's-Hertogenbosch' een actiegroep vormden. Ook het Brabants Dagblad was de plannen van het gemeentebestuur weinig gunstig gezind. Brede lagen uit de burgerij raakten zich hierdoor bewust van de grote waarde van het materiële erfgoed waarover Den Bosch beschikte.

Oprichting 'De Boschboom'

Twee Bossche burgers, Louis Aarts en Jan van der Eerden, namen in de zomer van 1968 het initiatief om een aantal Bosschenaren bijeen te roepen om zich te beraden op de wenselijkheid en het nut van een Heemkundige Kring te 's-Hertogenbosch. Uit het verslag van de eerste bijeenkomst die werd gehouden op dinsdag 3 september 1968 in het Redemptoristenklooster aan St. Josephstraat 13, kennen we hun namen: L. Aarts, H.J.H. Bossink, dr. H.P.H. Camps, G.J.J.F.M. Dorenbosch, J. van der Eerden, H.A.G. Hens pr., M. van de Griendt, dr. P. Hollenberg, J. van den Hurk, drs. E.H. Korvezee, drs. P.Th.J. Kuyer, drs. L. van de Laar cssr, Jac.J. Luyckx, dr. L.P.L. Pirenne, J. Rakels, K. Spierings, Jos van der Vaart, drs. F.J. van de Ven, en dr. Th.A. Wouters. Op de bijeenkomst werd positief gevolg gegeven aan de oproep tot oprichting van een Heemkundekring in 's-Hertogenbosch. Deze datum kan dan ook gevoeglijk worden beschouwd als de oprichtingsdatum van *De Boschboom*. Aan een 'commissie van oprichting/comité van voorbereiding' werd verzocht 'doelstelling, organisatie en werkwijze van een dergelijke vereniging te omschrijven en tevens een programma te ontvouwen, dat historici van professie en amateurs *per gratia Deos* gelegenheid geeft elkander te ontmoeten om op verantwoorde wijze de geschiedenis en het leven van onze stad te achterhalen, en de resultaten van deze studie en nasporingen zodanig over te dragen, dat de binding tussen stad en inwoner (inwonerster) er inniger en zinvoller door wordt'.

In de commissie van oprichting kregen zitting: Louis Aarts, Jac Luyckx, Kees Spierings, Jos van der Vaart en Theo Wouters. Uit de motieven die de commissie formuleerde om ook in Den Bosch een heemkundekring te realiseren, citeer ik:

- a bij de inwoners van de stad in het algemeen het gevoel van verbondenheid met 's-Hertogenbosch helpen versterken;
- b in het bijzonder de belangstelling opwekken voor

- het historisch gegroeide en nog steeds aanwezige en waarneembare;
- c bij de jeugd en nieuwe inwoners van de stad belangstelling aankweken voor hun leefmilieu;
- d door studie en onderzoek de kennis van het Bossche heem vergroten en uitdiepen;
- e de onderlinge uitwisseling bevorderen van geschied- en heemkundige gegevens de stad betreffende;
- f het inventariseren en vastleggen van gegevens die uit het gezichtsveld gaan verdwijnen.

Een tweede bijeenkomst van de eerder op 3 september uitgenodigde geïnteresseerden vond plaats op dinsdag 5 november 1968 in het Jeroen Boschhuis aan de Hinthamerstraat. Daar werden de plannen van de commissie van oprichting met positieve belangstelling becommentarieerd. Alle veertien aanwezigen schaarden zich volledig achter de plannen, 'niet alleen omdat zij wetenschappelijk volkomen verantwoord zijn, maar ook omdat zij ideëel zeer zijn toe te juichen'. De commissie kreeg het verzoek verder te gaan met de oprichting en een brede kennismakingsbijeenkomst te organiseren.

Kaalslag, maar de Sint-Jan staat er nog! Een schilderij van Jan van den Berg uit 1985, met als titel: 'Bemінде gelovigen. Hoedt u voor de bulldozer!' (Uit: themanummer '50 jaren stadsontwikkeling' van Boschboombladeren, nr. 42, maart 1994)

Opmerkelijk is dat tijdens deze bijeenkomst er uitdrukkelijk op werd aangedrongen een brede benadering te kiezen en niet alleen de heemkundige maar ook de geschiedkundige. Verzocht werd om deze benadering ook in de naamgeving op te nemen. Ter plekke werd de naam 'Kring voor geschiedenis en heemkunde' geïntroduceerd, evenals de naam *De Boschboom* ter vervanging van het *Bossche Heem*. Bij het ontwerpen van het logo na de bijeenkomst stelde zich de vraag of het Bossche gemeentewapen afgebeeld diende te worden dan wel een eigen vignet de voorkeur verdiende. De keuze viel op *De Boschboom* voorkomend op het 'Groot Zegel der stad 's-Hertogenbosch van Anno 1184 Jaar der stichting van de stad', aangevuld met de vermelde eigentijdse tekst voor naam en kring. Tijdens de bijeenkomst van 5 november kwam ook

de functie en samenstelling van een Raad van Advies aan de orde voor de wetenschappelijke begeleiding van de activiteiten van de vereniging. Vier aanwezigen, te weten de heren H. Hens, L. van de Laar, P. Kuyser en L. Pirenne, zegden toe hierin zitting te willen nemen. J. Coopmans volgde spoedig hierna.

In de openbaarheid 1969

Begin januari 1969 ging een uitnodiging uit gericht aan een grote geïnteresseerde doelgroep. 'Uw belangstelling of misschien zelfs uw liefde, voor onze stad kennende, althans vermoedende, hebben ondergetekenden, in opdracht van hogergenoemden, de eer en het genoegen u (eventueel met uw vrouw of verloofde) uit te nodigen tot de 'Kennismakingsbijeenkomst van de Kring voor geschiedenis en heemkunde De Boschboom' op donderdag 23 januari 1969 in het Noord-Brabants Museum aan de Bethaniëstraat.'

Het programma omvatte een welkomstwoord door Jos van der Vaart en toelichtende toespraken van Louis Pirenne en A. Kakebeeke (van Brabants Heem)

Weggeseerd: het pand van café Fakkers op hoek Waterstraat/Wolvenhoek (met opschriften als vensters op het verleden), ca. 1913. (Foto: Stadsarchief, geschenk P.J. van der Heijden)

over het waarom van een eigen kring voor geschiedenis en heemkunde in 's-Hertogenbosch. Proza-voordrachten en gedichten over de stad van Frans Babylon en Harrie Kapteijns waren als intermezzo tussengevoegd. Tevens was een kleine tentoonstelling ingericht. Vanaf dezelfde datum werd het lidmaatschap van de Kring opengesteld als (actief) lid of als vriend. Voor beide categorieën bedroeg de contributie f 10,00 per jaar. Bij het lidmaatschap werd dat van *Brabants Heem* aangeboden tegen gereduceerde prijs van f 5,00.

De kennismakingsbijeenkomst telde een verrassend grote opkomst van 270 belangstellenden, terwijl nog 90 belangstellenden bericht hadden gezonden dat zij verhinderd waren.

De publiciteit rond de oprichting van *De Boschboom* was bescheiden maar positief. In het Brabants Dagblad verscheen op 15 januari een aankondiging 'Heemkundekring in Den Bosch presenteert zich op 23 januari' en op 24 januari, daags na de kennismakingsbijeenkomst, kopte het: 'Massale belangstelling voor 'De Boschboom'. Kring voor geschiedenis en heemkunde kan starten.' En het Bisdomblad schreef: 'De Boschboom geplant. Overrompelende belangstelling ... waaronder een verblijdend groot aantal jonge mensen. De Boschboom is zijn werkzaamheden op overtuigende wijze begonnen'

Er voor in de plaats: de parkeerplaats. De provincie wilde hier een nieuw provinciehuis van 60 meter hoogte realiseren en liet de bestaande bebouwing in 1961 slopen. De foto dateert uit 1974. Rechts het gebouw waar voorheen de Provinciale Griffie zetelde. De 'parkeerkuil' veranderde later in een parkeergarage. (Foto: Stadsarchief, collectie Het Zuiden)

Ledenactiviteiten

Na de kennismakingsbijeenkomst van 23 januari ging het interim-bestuur, dat dezelfde samenstelling had als de voorbereidingscommissie, voortvarend aan de slag. Jos van der Vaart was vanaf het begin zowel in commissie als interim-bestuur de motor en drijvende kracht, ook al hadden alle bestuursleden een eigen taak en verantwoordelijkheid. Tekenend is bijvoorbeeld dat de kring al heel gauw, in februari, op de markt kwam met de eerste uitgave van de 'Boschboombladeren'. Hierbij werd gebruik gemaakt van een eerdere coproductie van Thijs van de Griendt en Jos van der Vaart: 'Pleidooi voor integrale aanpak van Bossche binnenstad'. De oplage bedroeg zevenhonderd exemplaren. De ledenwerving verliep uitermate voorspoedig. Binnen anderhalve maand meldden zich 180 be-

langstellenden voor het lidmaatschap van *De Boschboom*. Half mei telde de vereniging al 300 leden, 130 actieve en 170 vrienden en aan het einde van het jaar ruim 400.

De eerste algemene ledenvergadering werd gehouden op dinsdag 18 maart 1969 in het Provinciaal Museum. Hier vond ook de definitieve samenstelling plaats van bestuur, raad van advies en redactiecommissie. In het eerste Bestuur van *De Boschboom* namen drie leden uit de voorbereidingscommissie zitting, aangevuld met twee nieuwe leden. Het bestond uit: Jos van der Vaart, voorzitter, Peter Smit, secretaris, Theo Wouters, penningmeester, Annette van der Meer-Van Hulst, lid en L. van de Laar pr., lid. De Raad van Advies behield de samenstelling als bovenvermeld. In de Redactie van de *Boschboombladeren* kregen zitting: mej. G. Dorenbosch, Louis Aarts, Thijs van de Griendt, Jac Luyckx en Kees Spierings (voorzitter).

Om het contact met de leden te onderhouden verschenen al in mei 1969 de eerste *Boschboom-Medelingen*, zestien gestencilde bladzijden met allerlei berichten uit en over de vereniging. De uitgave was uitdrukkelijk losgekoppeld van *De Boschboombladeren*. Een half jaar later verscheen de tweede aflevering. Beide afleveringen bevatten een minuti-

euze weergave van de stand van zaken van de hand van de voorzitter.

De Boschboom sloot zijn eerste verenigingsjaar af met een algemene ledenvergadering op 18 november 1969 in het Eurohotel. Aan de orde kwamen de statuten en reglementen van de vereniging, die de afronding markeerden van de oprichtingsfase van een succesvol initiatief.

Buitenactiviteiten

Naast de bijeenkomsten specifiek voor zijn leden trad *De Boschboom* al snel ook naar buiten op. In het eerste jaar gebeurde dat door middel van een tweetal openbare lezingen, de externe verspreiding van de Boschboombladeren en het (mede)organiseren van de bevrijdingstentoonstelling.

Op 26 juni 1969 hield drs. W. Knippenberg in het Oranje Hotel een lezing over 'Archeologie rond 's-Hertogenbosch'. Op 20 september was er een besloten bijeenkomst waarin Prof. G. van den Berg uit Groningen met een vijftiental genodigden, waaronder de recent geïnstalleerde burgemeester Gerrit van der Ven, zijn zienswijze gaf op een andere benadering van de binnenstadsproblematiek. Een week later hield dr. M. van Hulten een openbare lezing over 'Problemen van de Binnenstad' in het Jeroen Boschhuis. In zijn verslag van deze bijeenkomst hekelde het Brabants Dagblad (29 september) het feit dat zo weinig raadsleden acte de présence gaven terwijl de binnenstadsproblematiek juist zo actueel aan het worden was.

Hoewel *De Boschboom* zich in zijn eerste jaar naar buiten sterk profileerde als behartiger van het materiële erfgoed van de stad, met de activiteiten rond de 25e herdenking van de bevrijding liet de jonge kring voor geschiedenis en heemkunde een andere kant van zijn gezicht zien. Zo werkte de werkgroep 'Herdenking Bevrijding' onder voorzitterschap van Karel Hubée actief mee aan de organisatie van de fototentoonstelling 'Bezetting, onderdrukking, verzet, bevrijding' in het Bossche stadhuis in de laatste week van oktober en aan de samenstelling van een onderwijsmap over hetzelfde onderwerp. Met een compilatie van foto's van de tentoonstelling behandelden de Boschboombladeren in aflevering 3 hetzelfde thema.

De bevrijdingsherdenking was voor de kring aanleiding zich te wagen aan nog een andere, voor die tijd redelijk hoog gegrepen klus: de uitgave van een boek. Omdat bij de voorbereiding van de tentoonstelling de beschikking was verkregen over een boeiende verzameling onuitgegeven én gedrukte dagboeken, verslagen en foto's, zetten een drietal actievelingen zich aan de selectie en samenstelling met de bedoe-

ling: 'Geen wetenschappelijk verantwoorde uitgave over de militaire acties maar een beeld schetsen van de angst en de vrees, de hoop en de vreugde waarmee de bevolking van de stad 'de week der verschrikkingen' heeft beleefd'. Het boekwerk met 132 bladzijden kwam op tijd gereed en mocht zich mede dankzij een kortingsactie van het Brabants Dagblad verheugen in een grote belangstelling.

Boschboombladeren

Bij de oprichting van *De Boschboom* was het uitgeven van een eigen periodiek een hartenwens van Louis Aarts. Hij spande zich ook bijzonder in voor het verwerven van advertenties ter bestrijding van de onkosten. Van meet af aan besteedden bestuur en redactie veel aandacht aan deze activiteit. Het streven van vier afleveringen per jaar werd in 1969 probleemloos gerealiseerd. In februari was het thema 'Stedebouw', in juni 'Waterlopen', in oktober 'Oorlog 40-45' en in december 'Binnenstadsparochies 400 jaar'. In totaal besloegen de afleveringen 76 bladzijden tekst en foto's.

Afsluitend

De geboorte van *De Boschboom*, kring voor geschiedenis en heemkunde, op 3 september 1968 vond plaats op vruchtbare bodem. Heemkundige en geschiedkundige belangstellenden voor (het leven in) de stad én belangstellenden die zich bezorgd maakten over de binnenstadsproblematiek, vonden elkaar massaal in het samenwerkingsverband van de kring. Het eerste verenigingsjaar telde ruim vierhonderd contribuanten.

Beeldbepalend voor de activiteiten van de kring in zijn eerste levensjaar waren een viertal afleveringen van de Boschboombladeren, een tweetal openbare lezingen, de bevrijdingstentoonstelling en het bevrijdingsboek. In de keuze van de onderwerpen voor de Boschboombladeren en die van de sprekers in het openbaar lijkt de sturende hand van de meester, Jos van der Vaart en diens voorliefde voor stedenbouwkundige onderwerpen, bespeurbaar. Niettemin is met de ruime aandacht voor de bevrijdingsherdenking en de binnenstadsparochies de brede aanpak van de Bossche geschiedenis en heemkunde in 1969 duidelijk aanwezig. Met de voorgenomen eretentoonstelling 'Hendrik de Laat zeventig jaar' in mei 1970 wordt dit bevestigd.

* Theo Wouters ('s-Hertogenbosch 1940) studeerde sociologie aan de KUB/UVT, waar hij in 1968 promoveerde op *Van bedeling naar verheffing. Evolutie in houding tegenover de behoeftigste mens te 's-Hertogenbosch, 1854-1912*. Van 1970 tot 2001 was hij inspecteur van de volksgezondheid.